

O krajnih imenih.

L. Pintar.

V znani reviji „Oesterreichische Rundschau (XXVIII, 480) je objavil baron Alfred Moscon člančič „Über Ortsnamen und deren Entstehung“, v katerem opozarja na zanimivo prikazen, da se pojavljajo v naših alpskih deželah v najrazličnejših legah daleč narazen analogna krajna imena, ki sicer po jeziku različna vendar kažejo isti miselni izvir, — ki niso ravno prestave, ampak raznojezična synonyma. Ker se bavi gosp. pisatelj v tem člančiču tudi z nekaterimi krajnimi imeni iz južnoštajerskih in kranjskih, torej slovenskih pokrajin ter z njihovimi nemškimi analogijami, pa se mi zdi, da njegovo znanje slovenščine za tak posel še ne zadostuje popolnoma, tedaj smatram za svojo narodno dolžnost, da na nedostatke njegovega razlaganja in toponomastičnega vsporejanja opozorim in da poskusim nekoliko zavreti tisto presamozavestnost, ki tuptam le prerada sili na dan, kadarkoli se ponudi prilika ali priličica govoriti o slovenščini in tolmačiti slovenska imena. — Kadar je še šlo za slovensko toponomastiko, zdi se mi, da so pri nas od nekdanj deloma med nami naseljeni tujci deloma polovičarski domačini le preradi nastopali z nekakim znanstvenim ali neznanstvenim diletantizmom brez pravega kriticisma in brez zadostnega znanja slovenščine. Da navedem nedostatkosti člančiča, se mi zdi pa tudi zaradi tega umestno, ker mislim, da bo rektifikacija morda g. pisatelju samemu ugodna, vsaj je izobraženec vsake nove izobrazbe vesel.

Naša imena Orehovec (dodali bi še lahko Orešje, Orehovica) se primerjajo z Nußdorfom pri Dunaju in sicer z opombo, da se omejujejo ta imena le na Spodnje Štajersko in Dolenjsko Kranjsko, da pa na Gorenjem Štajerskem in na Gorenjskem Kranjskem teh imen ni, češ ker oreh v teh krajih zaradi klimatičnih razmer ne uspeva. — Ta opomba se mi ne zdi popolnoma umestna, kajti dasi je res, da oreh v naših krajih rad pozebe, vendar zaradi tega ni zatrt in uničen, in dasi je večina po orehu imenovanih krajev res na Dolenjskem in Spodnjem Štajerskem, najdemo vendar tudi v okraju Judenburg še svoj Nußdorf, a v okraju Schladming svoj Nußdörfel. In če se ozremo nekoliko v rastlinsko geografijo, najdemo, da stavijo za areal ali nahajališče orehovcev severni umerjeni pas — tako, da sega vegetacijska meja oreha v zapadni Evropi

do 56^o, v vzhodni do 52^o severne širine, v severnih švicarskih planinah do 800, v južnih do 1100 *m*. Trditvi „kein Nußdorf in Obersteiermark und Oberkrain!“ stoji tedaj nasproti Orehek pri Mavčičah, Orehovlje pri Predosljah in Nußdorf v okraju Spittal na Koroškem, da ne govorim o raznih Nußbergih v tej deželi, ki je vendar severnejša od naše Gorenjske.

Nekdanje Dunajsko predmestje Rustendorf primerja pisatelj s slovanskim imenom Brestovec. Menda ne po krivici, samo, da bi se bilo dalo k „Rust, Rüster, ulmus“ privzeti še marsikatero krajno ime te kategorije n. pr. Rüstern, Rustenfelde, Ulm, Ulmbach, Ulmerfeld, Ulmerthal in v slovenščini poleg moškega imena Brestovec tudi še prosti Brest (obč. Boljun, Buzet, Tomišelj), kolektivnik Brestje (obč. Št. Martin-Kviško) in femininum Brestovica (v Pazinskem, Sežanskem okraju). Ponuja se nam tudi prilika opomniti, da je na krajnih imenih Brestovec ali Brestovica postavljen tudi osebni priimek Vrstovšek. —

Resnična je sicer trditev, da je najti imena skoraj vseh listovcev v slovanskih krajnih imenih, predpogoj seveda je, da je tista vrsta listovcev v naših krajih udomačena, to so n. pr. dob, breza, vrba, gaber i. t. d. vendar bi jaz vrbina ne prevajal z *Weidenheim*, bolj bi mi prijalo *Weidenhain*.

Opomba, daß sich Namen der Nadelhölzer in Ortsbenennungen nur spärlich finden, hat vor allem seinen Grund darin, daß die Koniferen-Bestände, die sich übrigens fast lediglich auf die Jahrhunderte alten Edeltannen beschränken, nur in geringer Ausdehnung anzutreffen sind — ta opomba se mi zdi ravno tako malo umestna, kakor ona o orehu in Orehovcih. — Kolika množina krajevnih imen, ki izvirajo iz imen iglastega drevja ali šilovja, glasno protestira proti tej trditvi, češ da so sosnovci in drugi storžnjaki ali češarkovci dokaj redki, pa da se iglasti gozdi omejujejo skoraj zgolj na jelovje. Nemških in slovenskih krajnih imen te kategorije je cela dolga vrsta. Brez ozira na ona splošna imena, ki se ravnaajo po temni barvi igličevja in po svetlejšem zelenju listovcev, kakor so n. pr. na eni strani razne Senice in Seničice, Sinovice, Sinje doline in Sinje gorice in Sevnica (*Lichtenwald*), na drugi strani pa Črni gozd (*Schwarzwald*), Črni les (*Schwarzholz*), Črni log, Črnelo, Črni vrh, Črna gora (*Schwarzenberg*), — brez ozira na ta splošna imena, koliko jih imamo po posameznih vrstah bockovcev posnetih, po smreki in mecesnu, po jelki in boru in brini, in ravno tako v nemščini po *Fichte* in *Föhre* (*Farchen*), po *Lerche* in *Tanne* i. t. d. —

Brinje (8), Brinovec (3); Krannach pri Arvežu, Krennach pri Feldbachu, Kronach na Bavarskem, Kranberg, Kronau, Kronheide, Kronachdorf i. t. d. — Borje, Borik, Borovec, Borovik, Borovina, Borovlje; Farchern, Föhring, Föhrenberg, Föhrental, Kiefenholz, Kienberg i. t. d.; Hvojnik (Vojnik = Hohenek), Hojče, Hoje, Fojke, Fojnica; Tannach, Tannenberg, Tannenbühl, Tannforst, Tannleiten, Tannwald i. t. d. — Jelovec, Jelovica, Jelovska gora, Jelčni vrh, Jeline, Jelnik (od tod priimek Jevnikar); Smolnik, Smolinski vrh, Smrečje, Smrečnik, Smrekovec; Fichtenberg, Fichtenhain, Fichtenau; Macesnovik, Lerchach, Lerchenwald, morda i Massenberg, Masseneegg, Massanig (masosna?); Snovik pri Lokah v Kamniškem okraju — menda pa haplogogiji nastalo iz Sosnovik (Kieferwald) — in tako še lepo število drugih na imenih igličevja osnovanih krajnih imen.

Spotakniti sem se dalje moral ob tale stavek: „Ein Rücken der Orlica- (Adler-) Gebirgskette im Savetal führt den Namen Temenica, der wohl mit Finstermünz verdeutscht werden kann.“ Če bi se že moralo kako slovensko ime ponemčiti, morali bi najprej slovenskega imena pomen dobro razumeti, da bi pravo zadeli; nevarno bi pa bilo še vedno pri tem ponemčevanju poslužiti se kakega že obstoječega imena, zlasti če ne vemo z vso gotovostjo, da je dotično ime res nemško. Temenica pa Finstermünz! hm! — Mislim, da sem si prav tolmačil zgoranje besede, če sem razumel „temen = finster“, češ da bi bil Finstermünz tenebrosus mons t. j. Črni ali temni vrh, Črna ali temna gora (Schwarzenberg). — Če bi bil „münz“ = mons, tedaj ime ni nemško, pa tudi ni verjetno, da bi se nemški „finster“ (temen) spojil z romanskim „mons“ (münz?); toda to ni gora, ampak skalnata soteska, skozi katero prodira reka In iz Grižonskega na Tirolsko. — Ker je to tesen predor, ki si ga je izjedel In skozi skalo, da bljuje skozenj svoje vodovje na Tirolsko, bi se dalo misliti na „Mund“ (Öffnung); primerjaj preglašeno s prefiksom „ge-“ napravljeno obliko „Gmünd“ — toda tu ne vidimo razloga za preglas in od kod „s“, da bi dobili „z“ (ds = z)? Jaz bi si torej Münz poskusil drugače razlagati. Znano je, da je bila ta soteska med Grižonsko in Tirolsko že v srednjem veku dobro utrjena, dalje vemo, da pomeni v srednji latinščini „munitas“ toliko kot trdnjava ali tabor (gl. Brinckmeier, Glossar. diplom. II, 335). Če že imamo Münze iz moneta (denar) in Minze iz mentha (znana rastlina), — mislim si v našem slučaju Münz za munitio viae (utrdba). Pa tudi za „finster“ ni gotovo, da je to nemški pridevnik, kaj ko bi bilo to „Fenster“, okno, luknja (Öffnung, Lücke,

Loch). — Primeri imena sotesk in prednhov na Slovenskem: Luknja, Vrata, Huda luknja pri Sv. Vidu nad Valdekom (Štajersko). — Če je pa že za Finstermünz na Tirolskem od g. barona podstavljena razlaga dokaj neverjetna, je isto tako neverjetna razlaga Temenice iz „temčn“ (тъмѣнѣ), kajti v drugem zlogu imamo poluglasnik in bi se iz tega pridevnika napravljena izvedenka glasila Temnica. Gorski greben Temenico nam pa kaže razlagati le iz samostalnika teme (тѣмѣ, Scheitel), kakor si bomo vodo Temenico razlagali iz stare besede „timêno“ (blato), adjekt. timênên (blatên), češ da je to тѣмѣнѣница, t. j. blatna in poludnata voda. — —.

Čudne se mi pa zopet zde naslednje besede „Heute stehen aber weder auf der Temenica Edeltannen noch in Tisovec Eiben, kajti iz teh besed bi utegnil človek sklepati, da se izvaja Temenica od jel in hvoj. Pa menda je hotel pisatelj samo povedati, da se današnje razmere dostikrat ne strinjajo več sè starim imenom kraja, da so tiste razmere, ki so dale nekdaž kraju ime, že zdavnaj izginile, ime pa se je ohranilo. — Tisto pa že, tisto! —

Da je prav mnogo krajnih imen povzetih po naseljencih in kulturonoscih, po fevdnikih in županih, o tem pa ni dosti dvomiti, zlasti z „-dorf“ sestavljena krajevna imena (v slovenščini vas ali ves, selo s predstoječim svojilnim pridevnikom) spadajo po večini v to vrsto.

Če pravi g. pisatelj: „der Paß führt noch heute den Namen Preska gora, verstümmelt aus Presek, d. h. Durchhau“, tedaj s temi besedami izdaja svoje površno znanje slovenščine. Naš jezik namreč navadno ne sestavlja imena z imenom, da bi rekel morda Presek-gora ali Preska-gora (vsaj je fem. préseka še dosti bolj navaden nego masc. prések), ampak napravi iz determinativnega samostalnika s sufiksom *-ski* pridevnik, torej v našem slučaju „préseški (zur Lichtung, zum Durchhau — préska — gehörig). Preška gora pri Sevnici je per haplologiam okrajšano ime iz Préseška gora. — O kaki pokazi ali potvari (Verstümmelung) torej tukaj ne smemo govoriti. — Da je razumeti Goliše za Kahlenberg, kahler Berga bhang se prav z lehkoto trdi, a pojmi se ta trditev ne tako lahko, kajti naše pojmovanje začne kolebat med „goliš, *m.* kahle Fläche“ pa med izkombiniranim „golišče, *n.*“; in kaj naj to zadnje pomeni? Feminina „goliša, goliše“ si ne morem misliti. — Če bi bilo to krajevno ime od masc. goliš (kahle Fläche), bi rekli na vprašanje, „od kod“? seveda z Golišev, pa ni tako; potemtakem nam kaže začeti s kolektivnim samostalnikom „golišče, toda tak samostalnik

se, kolikor morem sklepati po analognih izvedbah, ne dá izvajati iz pridevnika „gol“ (kahl), ampak le iz samostalnika „gol, goli, f. junger Baumstamm, ali pa iz glagola „goliti (1. kahl machen — 2. abästen, entrinden). V enem slučaju bi bilo golišče morda mlad bukov gozd, v drugem pa kraj, kjer posekano drevje goliijo t. j. obsekavajo in majijo. — Belišče ni bel kraj, ampak, kjer platno belijo (die Bleichstätte). Primeri: borišče (Kampfplatz), glumišče, igrišče (Spielplatz), brodišče, kjer brodijo čez vodo, skrovišče iz skrvišče (t. j. skrivišče, das Versteck) i. t. d. Izvajanje iz pridevnika „gol“ torej ne teče gladko. Tudi Golnik in Golovec iz pridevnika „gol“ nista verjetna. Prvega bi jaz vzporedil z imeni Hrastnik, Javornik, Jelnik, Svibnik (Harriegelgesträuch), drugega pa z imeni Lipovec, Tisovec, Jelševce, Vrbovec, oba pa s pomenom mlado bukovje ali gabrovje (der Heisterwald). O vprašanju, zakaj izvajanje pridevniških oblik „golén“ in „golov“ iz pridevnika „gol“ ni verjetno, sem obširneje govoril v Archiv für slavische Philologie XXXI, 388, češ da je normalno pri derivaciji menjavanje: pridevnik, samostalnik, pridevnik n. pr. bled (blaß), bledica, bledičen — ali pa: samostalnik, pridevnik, samostalnik n. pr. pravica, pravičen, pravičnost — nikakor pa ne, da bi brez pravega povoda iz pridevnikov izvajali pridevnike. To je naravno in normalno. Iz tega vzroka sem proti tistemu običajnemu naziranju, da Golnik in Golovec mora biti gol hrib (kahler Berg) — marveč jaz sodim, da če bí bila oba danes še tako gola, ni treba misliti, da sta morala biti gola že tedaj, ko sta dobila ime. Tudi na Goliših pri Sv. Jedrti, kakor pravi pisatelj sam, danes ni golina, a jaz sumim, da ni bila niti takrat morda, ko je kraj dobil ime. Besede pisateljeve, ki pravi: „Der Goliše aber ist heute nicht mehr kahl“ mi pa v eni točki ne ugajajo, zdi se mi namreč, da bi morali reči ali „der Golišeberg“ ali pa „Die Goliše sind heute nicht mehr kahl“ (plur. tant. = die Goliše-Abhänge), če bi pa bilo slovensko ime v singularu v navadi, tedaj bi rekli v nemščini „das Golišče.“ — Spol in število naših imen za služi ravno tako spoštovanje!

To sem smatral za dolžnost povedati, sicer pa moram izraziti svoje veselje nad izpodbudljivo prikaznijo, da se tudi nemški graščaki zanimajo za slovenska krajna imena.



L. Pintar:

O krajnih imenih.

Nedavno sem čital nekje, da je največje zlo naše dobe prav to, da ni resničnega spoštovanja do resnice. To neveselo prikazen žalibog opazujemo tudi na znanstvenem polju. Samo da doseže začasno navidezen uspeh, pa ti pride kak posiliznanstvenik z najdrznejšo na celem izmišljeno trditvijo in postavi to trditev predte s tako neskrbnostjo, kakor bi iz bukev bral. Gledaš debelo, ne veš, od kod, nič ne razumeš in ne veš, kam, pa si morda v prvi iznenadenosti celo misliš: ta ti je pa pokadil, prav ti je, čemu pa govoriš o stvareh, ki samo misliš, da jih razumeš; pusti besedo v takih stvareh resnim veščakom in obenem dobrim narodnjakom. Dobro naroden je pa seveda tisti, ki z izredno naivnostjo gleda po nekdanj Trstenjakovem sedaj Žunkovičevem načinu skozi slovenske naočnike. Hm! koliko samoprecenjevanja namesto trezne samopre-soje je v tem narodnem znanstvu. — —

Pred nekaj leti sem bil napisal krajnoimensko študijo o Žužemberku in tedanji urednik Izvestij muzejskega društva je bil toliko prijazen, da je dal tej skromni razpravi prostora v omenjenih publikacijah (XVIII, 95). Takoj prihodnje leto smo pa brali v istih publikacijah (XIX, 46) podobno krajnoimensko študijo o Sežani in v tisti razpravi smo brali tudi opombo, ki se je dotikala moje razlage Žužemberka, češ da si g. razlagatelj Sežane drzne trditi, da Žužemberk ni družega kot Siženbreg (Sandufer). Izraz „drznem“ je bil tukaj popolnoma na svojem mestu, kajti predrzno je res, če si kdo kar na celem izmišlja staroslovenske besede, da bi z njimi podstavil svoje majave trditve; toda drznost sama v znanstvu ne sme odločevati, to le pustimo političnim rabulistom. Če si na celem izmislim staroslovenski(?) izraz „seg“ = pesek, da dobim navidezno razlago *Segjana = Sežana, ker je na peščenem svetu zidana(?), tedaj še nisem prav nič razložil, kvečemu da se mi je posrečilo pri lahkovernejših napraviti nekoliko neodpustljive zmešnjave. Če mi kdo pride z lahkomiselnostjo in drzno trditvijo: „V kvarnerskem zalivu je popolnoma peščen otok (Sandinsel) Sansego, Sušak, kar bi moralo biti Sužak; italijanski Sansego je od staroslovenskega сѣсѣръ t. j. kup peska“, tedaj ga moram spričo tolike drznosti res pomilovati. — Pomislite vendar italijanski Sansego od staroslovenskega сѣсѣръ!! Ali nam ne bo začelo samega ponosa živahneje utripati srce, ko

vidimo, da italijanščina hodi k staroslovenščini iskat na posodo? — Pa kaj še vse naj bi se dalo razlagati iz te staroslovenske, seveda izpod pazduhe vzete besede „seg“ (pesek) Sežana, Sušak, Siženbreg, zogar in naposled še osebni priimki Zega = Žega! Kako mikavna mnogovrstnost in variacija v samoglasnikih, pa vse iz enega korena „seg“! Jaz bi dejal, da bi lahko pustili priimke Žiga, Žigon, Žega itd. veljati za izpremljenke iz starih imen Sigibald, Sigifrid, Sigimund itd., čemu bi jih tlačili v pesek. In če pravijo na Krasu polirju, ki ceste popravlja, zôgar, tedaj to še ni morda *segar(?) ali peskar, to je mož, ki s peskom ali gramozom ceste posiplje. Tudi drugod še pravijo cestarju, ki ima javna pota v oskrbi, da se redno posipajo, da se na njih nastale luže odtekaajo, da se kolovozni jamiči zaravnavajo i. t. d., ravno tako zôgar, toda na tem imenu ne bo menda prav nič staroslovenskega, jaz bi marveč mislil, da je nemški „Sorger“ (curator viarum), bolj določno Strassensorger (cestni oskrbnik); primeri Seelsorger (dušni oskrbnik).

„Seg“ je torej, kakor smo rekli, puhloumno izmišljena iznajdba in če že podstava ne drži, tedaj tudi sestavljena na majavi podlagi osnovana ne more biti nič boljša, celo še toliko slabša je, ker ne obvladuje pomena predponke „so-“. Cigale je sicer res v svoji terminologiji za tisto apnenasto terciarno glino, ki ji pravi Nemec „der Tegel“, izumel izraz „sopesek“ (Plet. II, 536), vendar se mi zdi, da mora ta skovanka imeti drug pomen, nego ga vidimo v razlagi izraza *сѣсегъ = kup peska. Če je soržica rž s pšenico pomešana in sokrvca gnoj s krvjo pomešan (oziroma kri pomešana z mezgovino), tedaj je tudi sopesek analogno z njima le zmes ali mešanica iz drobnega peska (mivke) in prsti, ne pa kup peska, tedaj tudi ne more Cigaletov „sopesek“ veljati za enakovredno vzporednico iz trte izvitemu izrazu *сѣсегъ. — Kar se pa tiče imena Sušak, malega otoka poleg Lošinja v kvarnerskem zalivu, opozoril bi na Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium (VII, 356), kjer čitamo: „pugna ad insulam Sansego . . . iuxta locum, qui Sansagus nominatur“ — in že prof. Konstantin Jireček je v svoji razpravi „Das christliche Element in der topographischen Nomenclatur der Balkanländer (Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 136. zvezek, 11. razpr., str. 23.) objasnil, da ima otočič svoje ime po svetniku Sanctus Sagus. Da se iz italijanskega Santo- San- razvije v hrvaščini Sut- Su-, za to imamo vzgledov dovolj, n. pr. sutal (krstni boter) iz latinskega sanctulus, ital. santolo in v premnogih krajnih

imenih, Sutžulijan (Sanctus Julianus), Sutpétar (Sanctus Petrus). Sutvara (Sancta Barbara), Sutorina (Santa Irini Ἀγία Ειρήνη), Sujuraj (San Giorgio), Sutikla (Sancta Thecla), Sutomore (Sancta Maria), Supetarščina ali Supetar v Šumi (San Pietro in Selve) v Pazinskem okraju i. t. d. — Seveda ne smemo misliti, da je vsak Sušak razlagati na isti način; mogoče je že tudi, da nam je začetni slovensko razlago, samo da moramo biti na gotovem, da dotični izraz v resnici eksistira, česar pa o izrazu сѣсѣръ ne moremo trditi. Če bi dotični razlagavec posegel po staroslovenskem сѣсѣкъ, bi mu utegnil morda pritrditi, pa naj bi mu že bil dotični ograjeni in opaženi prostor ali studenec na polju (cisterna), ali pa skedenj, žitnica, kašča, sploh suhota, v kateri so shranjene žitne zaloge, ali pa obora z blagom ali osek — utegnil bi pritrditi taki razlagi, pravim, ker je izraz сѣсѣкъ zajamčen (Mikl. Lex. palaeoslov. 980), ne pa na celem izmišljen kakor *сѣсѣръ.

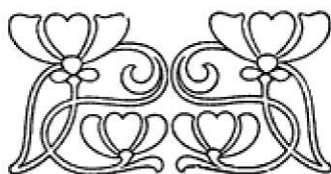
Pa okrenimo se še enkrat k Žužemberku. Ime je nemško in jè, pa če bi še tako neradi to priznali, moramo, ker nas k temu sili resnica, kolikor jo naš razum in znanstveno obzorje more pojmiti. Mislil sem sicer takrat, da sem svoje mnenje toliko jasno razložil, da bi me lahko vsak razumel, ker me pa, kakor sem videl, niso (ali niso hoteli?), hočem še enkrat ponoviti svojo razlago. Prvotna oblika se je glasila Susenberg (t. j. po pomenu Šumni breg), beseda je pa nemška in Slovenci so jo izgovarjali Žužemperk in so to obliko do danes ohranili neizpremenjeno; v nemščini pa se je ta prvotna oblika morala izpreminjati prav v zmislu razvoja nemščine preko *Sausenberg, *Säusenberg do sedanjega Seisenberg. Tistim, ki perhorescirajo za Kranjsko vsako nemško ime, bi priporočil v prevdarek trditev, ki jo je zapisal Kaemmel (Die Besiedelung des deutschen Südostens, pag. 30): „In Krain gab es deutsche Höfe und Burgen, keine deutschen Dörfer“. No, in Žužemberg je grad in po gradu ima ime tudi trg, nasprotno obrežje Krke je pa slovensko „na bregu“. — Prav za Žužemperk sicer nimam na razpolago prvotnih oblik v starih listinah ohranjenih, da bi z njimi svojo trditev čisto jasno dokazal. Najstarejša nam znana oblika za Žužemperški trg in grad je doslej menda za leto 1295 zabeležena oblika Seusemberg (Argo II, 145), ki precej spominja na preglašeno obliko Säusenberg iz Sausenberg iz Susenberg. Ker torej nimam tukaj za naš Žužemperk listinsko ugotovljenih oblik na razpolago, zateči se moram k analogiji. Jugozapadno od Marije na Selu (Maria-Zell na Zgornjem Štajarskem) imamo Šumni potok, ki se izliva v Salico,

dandanes mu pravijo Säusenbach, toda za XII. stoletje imamo še zabeležene pri Zahnu (Ortsnamenbuch, 412) stare oblike: 1139 Susinpach, 1195 Susenbach, toda 1340 že Sevsenbach in 1426 Sewsenpach. Na Badenskem imamo grad in grofijo enakega imena, kakor naš trg ob Krki. Zedlerjev Universal-Lexikon navaja (XLI, 444) obliko Susenberg, toda (XXXIV, 430) za ravno isto navaja obliko Sausenberg. In tiste dežele gospodar Jakob, mejni grof badenski in hochberški, je pod konec XVI. stoletja (1591) zabeležen enkrat z „Landgraf zu Sausenbergk, Herr zu Röteln und Badenweiler“, drugokrat zopet „Landgraf zu Susenbergk..... i. t. d., enkrat celo „Landgraf zu Susenburg“.....

Če torej ne moremo s tehtnimi razlogi razveljaviti trditve drugega raziskovalca, tedaj pustimo njegovo trditev kot možno in dosti verjetno veljati in nikar ne begajmo sebe in drugih z nepotrebnimi prisiljenimi, brez podlage in brez metode izvedenimi razlagami, kajti to se res pravi „zidati na pesek“ in segati v prazen nič.

Človek bi sodil, da nikomur ne bo sililo na misel, da bi bilo na imenih Lanšprež (Landspreis), Bogenšperk (Wagensberg), Čušperk (Zobelsberg), Šumperk (Schönberg) i. t. d. kaj dosti slovenskega — in prav enako stališče imamo pri Žužemperku. Pri gradovih in mestih se je v tistih davnih stoletjih nemščina tudi v naših krajih dobro spešila — „die deutschen Herren hatten zwischen die ziemlich dicht beieinander liegenden Slavendörfer einzelne teilweise befestigte Herrnhöfe eingeschoben“, pravi Kaemmel ter dostavi, „aber auch Dörfer deutschen Namens entstanden“. — Primerjaj: Artmanja vas (Hartmannsdorf), Valpča vas (Amtmannsdorf, uprav Waltpotsdorf), Artiža vas (Hartwigsdorf), Velésalo (Michelstetten) i. t. d. — zadnje ime je seveda tudi lahko prevedeno iz slovenščine na nemščino, toda v prvih treh primerih imamo očividno za podlago nemška osebna imena. Le pustimo veljati za nemško, kar je nemško, ter se držimo v znanstvu strogo resnice brez vsakega šovinizma; na drugi strani pa se potrudimo jasno dokazati za slovensko, kar je v istini naše. Samo tako ravnanje je zares znanstveno in utegne obdržati nekaj stalne veljave.

(Dalje prihodnjič.)



L. Pintar:

O krajnih imenih.

II.

Oglejmo si še eno tako sestavo z -berg, dosti zanimivo zlasti zato, ker nam je tuje krajno ime porodilo po naših leksikografih in domoljubnih pisateljih čisto novo besedo, ki straši zdaj od Pohlina in Vodnika sem po naših slovarjih. Ta čudna beseda je limbar = lilija. Kolikor je meni znano, mislim, da pozna naše ljudstvo besedo „limbar“ samo za dišavno koreninico „ingver“ (češko „zazvor“), v pomenu „lilija“ je pa menda ta izraz, kakor že Pletteršnik (I, 519) pravilno domneva, izkombiniran iz krajnega imena „Limbarska gora“, kar je postalo iz nemškega Lilienberg; da je to domnevanje dokaj verjetno, sklepam iz sicer neznatne, a vendar sumne okolnosti, da ima p. Marko v svojem malem besedišču poleg „limbar — Lilge — lilium“ navedeno takoj tudi „Limbarska gora — Lilienberg — Mons liliorum“. Ta okolnost me potrjuje v domnevanju, da je ravno Pohlin tisti čudak, ki je iz pridevnika „limbarski“ deduciral samostalni „limbar“ (die Lilie), češ da je krajno ime Limbarska gora (Lilienberg) nastalo iz (seveda samo namišljenega!) izraza „limbar“ ravno tako, kakor n. pr. Gabrska gora iz gaber (die Weißbuche) ali Breška gora iz breza (oziroma brezje, das Birkach) ali Bukovska ravan iz bukev (oziroma bukovje, Buchenwald) ali Jelovska gora iz Jelovo (oziroma jelovje, das Tannach). Primeri bolj navadne tvorbe: Brezova reber, Bukov vrh, Drenov grič, Jesenova ravan i. t. d. Toda tako izvajanje iz domnevanega samostalnika „limbar“ je vendarle, kakor je jasno videti, — napačno, dasiravno bi se utegnil kdo sklicevati na vspeoredne oblike Gabrska gora (pri Moravčah in v občini Dvor [Johannisthal]) in pa Gabrška gora (v občini Javorje v Poljanski dolini), češ da se v prvem slučaju izvaja pridevnik direktno iz drevesnega imena „gaber“, kakor Vrbski iz Vrba, v drugem slučaju pa iz gabrk t. j. gabrik (der Weißbuchenwald). Potemtakem bi sklepali, da je tudi Limbarski mogoče dobiti le naravnost iz „limbar“, iz *Limberk pa da je mogoče dobiti edino le „Limberški“. Nečem trditi, da se je Pohlin tako tenkega razločevanja zavedal in da je iz tega razloga perhoresciral izvajanje iz *Limberk, marveč mislim, da si sploh ni znal tolmačiti zveze med Lilienberg in pa med kranjsko per haplologiam skrčeno obliko *Limberk in da si je le po analogijah Bukovska gora (Bukovščica)

Buchenberg ali pa Brezova gora (Brezovec) Birkenberg i. t. d. ustvaril nekako paralelo, češ: gora je berg in determinacija se izvrši v nemščini po sestavi, v slovenščini pa s pridevnikom napravljenim s sufiksom -ski, torej odgovarja Lilien-berg na eni pa Limbarska (lilijeva? lilijaska? lilijna?) gora na drugi strani — in iz tega sledi: limbar = lilija. Ta kombinacija je pa napačna. Tudi tukaj moramo začeti razlago z nemškim imenom, ker to je prvotno nadeto gori in po gori tudi gradu od nemških ustanoviteljev grada, od graščakov, in po nemškem imenu se je razvilo slovensko Limberska gora t. j. gora, na kateri je sezidan grad Limberk ali Lilienberg — enako, kakor je vzvišen breg, na katerem stoji grad in trg Žužemperk menda Žužemperški breg, enako, kakor pravimo n. pr. Čušperška pa Krumperška graščina i. t. d. Poleg Lilienberg nahajamo v listinah pogosto tudi obliko Liebenberg, ki se po haplologiji kaj lahko skrči v Limberg, kakor n. pr. Babenberg v Bamberg ali Rabenvieh v Ramvieh ali Frauenheim v (Fraham) Fram i. t. d. Iz nemškega po haplologiji stisnjenega imena Fram pa imamo slovenski s sufiksom -ski napravljen pridevnik v imenih Framski breg in Framsko pohorje, enako kakor imamo v našem primeru iz Limberk izveden pridevnik na -ski v imenu Limberska gora. Če bi komu pa le preveč hodila navskriž oblika Limberski namesto Limberški, potolažimo ga lahko s tem, da imamo v Truberjevih spisih poleg pravilnega „nebeski“ (iz небесъскъ) tudi nekoliko neorganično obliko „človeški (iz чловѣчьскъ), da pa dandanašnji govorimo in pišemo „š“ v obeh slučajih, torej i nebeški i človeški. Potemtakem bi torej oblika „Limberski“ (iz лимберъскъ) pričala le za visoko starost imena, dasi je to ime osnovano na nemškem imenu Limberg, kar že Valvasor (XI, 341) pravilno povdarja: „den teutschen Namen hat es vorzeiten von der Lilienblumen erhalten, als von welcher verschiedene Arten auf dem Berge, worauf gemeldetes Schloß erbaut ist, hin und wieder wachsen. Der krainerische Nam erkennt den teutschen für seine Wurzel, als von welchem es durch Verstümmelung aus Liljenberg sich in Lemberg verartet hat“. Zadnja trditev Valvasorjeva je popolnoma pravilna, o resničnosti prve trditve pa že lahko nekoliko podvomimo. Lilienberg po mojih mislih nima imena od lilije, če tudi morda(?) različne njene vrste na Limberski gori tam patam raztresene rasto, kajti tudi tedaj, če bi bila gora celo gromadno ali kupoma z lilijami obrastena, kakor je na primer junija Golica posuta z narcisami ali ključavnicami, da je videti bela, kakor da bi bile njene senožeti s snegom pokrite, — tudi tedaj dvomim, da bi dobila po lilijah ime.

Res je, da daje rastlinstvo krajem, kjer se je razvilo, po navadi tudi ime, a to rastlinstvo mora za dotični kraj biti značilnega pomena, ne samo postranska slučajnost, imeti mora precej stalnosti in očitnosti. Tega vsega pa pri nežnih in mehkih rastlinah in cvetlicah, ki imajo le kratko obletno dobo cvetenja in življenja, ne moremo prav zapaziti; le drevju in grmovju daje lesena sestavina potrebno stalnost, velikost in vstromljenost pa mu daje potrebno očitnost, da zamore dajati kraju značaj in z značajem ime. Ne zdi se mi dosti verjetno, da bi dajale lilije, šmarnice in vijolice krajem imena, preznatne se mi vidijo, da bi kraj karakterizirale, kakor ga karakterizira n. pr. drevje, grmovje in goščavje s svojo očitnostjo in s svojo množino. — Tudi drugi mislim, da so že o tem dvomili, in ta dvom jih je napotil na novo kombinacijo. Na Nižjeavstrijskem se nahaja kraj [St] Gilgenberg bei Waldkirchen (ad montem Egydii). Na Limberski gori pa je cerkev in božja pot Sv. Valentina, ki ima v glavnem altarju sicer tega svojega patrona, v stranskem altarju pa baje Sv. Tilha ali Tilna (Sct. Ilg) in ker se nahaja poleg oblik Lilienberg ali Lilgenberg tudi oblika Gilgenberg (Valvasor XI, 341 in Zedler, Universal Lex. XVII, 1207.), kar se dá čitati tudi Jilgenberg, spravili so potem po analogiji zgoraj omenjenega Gilgenberg (mons Egydii) tudi ime Lilienberg v zvezo s svetnikom Ilgom, češ da ima gora svoje ime po tem svetcu iz stranskega altarja. Toda tudi ta kombinacija ne more obveljati, kajti če bi bila ta razlaga pravilna, mislim, da bi imeli za nemški Lilienberg (Gilgenberg) v slovenščini Šentiljsko goro prav po analogiji, kakor n. pr. Michaelerberg, Šmihelska gora; Ulrichsberg, Šenturška gora; Johannserberg, Sv. Janiška gora; Jakobsthal, Šentjakobski dol i. t. d. — O ne, pobožni Slovenec ne ukine tako izlahka svojega šenta, kakor sosedje, ki so za take stvari bolj vnemarni. Vajnejši moment za neveljavnost take kombinacije je pa ta. Ime Lilienberg z vsemi svojimi varijantami nam je znano že iz listin dvanajstega stoletja: tedaj nas srečuje v listinah najprej Witigo de Lilienberch (Witego de Lileginberch) in za njim v trinajstem stoletju dva brata Gebhard in Henrik (Geuehardus de Liebenberch et Henricus frater eius — oziroma: Gebhardus de Liligenberch, Henricus de Lilienberg) in dalje še Nycolaus de Lilgenberch in Eglolphus de Lylenberg. Toda o podružnici Sv. Valentina „na Lemberske gore“ trdi Valvasor (VIII, 773), da je bila sezidana „ungefähr vor 22 Jahren“, to bi bilo okoli leta 1667. — Zdaj pa premislimo ta hysteron — proteron!

Če se torej ime Lilienberg ne izvaja niti od lilije niti od Sv. Tilna, odkod naj se pa vendar? Jaz mislim, da je na vse zadnje, če smo tudi lilijo, ki tu pa tam morda ktera raste na gori, odklonili in zavrgli, ime Lilienberg vendar le rastlinskega pokolenja, kakor n. pr. Birkenberg (Brezovska gora), Buchberg (Bukova gora), Hollerberg ali Hollerbüchel (Bezovik), Feichtbüchel (Smrečnik), Haselberg (Lešanje — Leskovce), Ilova ali Jelova gora (Jelovica) Tannenberga — in Hopfenberg (Hmeljnik). — Včasih je iz drevesnega imena napravljeno krajno ime gladko enojezično n. pr. Aichleitenberg (hrastova reber), Kriechenberg ali Kriechleiten (od „die Krieche“ = die Schlehe, trnjolice — ali pa — die Vogelkirsche, jerebika), Dornachberg (Trnje pri Poljanah, Pöllandl) ali slovensko Hrastnik, Topolovec, Brekovice, včasih je pa slovensko ponemčeno s tem, da mu je dodan „berg“ n. pr. Glogovica z glogovim grmovjem (Weißdorngebüsch) porasten kraj in iz tega Glogowitzberg — ali Jasnik in nem. Jasingalm — ali Destrnik (Trstenik?) in nem. Desternigberg ali Olšnica (Erlenwald) in nem. Olsnitzberg i. t. d. — Včasih pa ne moremo najti nobene zveze med slovenskim in nemškim imenom, vidimo pa pač izvor iz drevesnih imen in pa v nemščini oblikovanje krajnega imena z „berg“ n. pr. Dob (Watzenberg pri Št. Rupertu), Svibno (Scharfenberg) in Srobotnik (Guttenberg pri Črmošnicah) i. t. d. Toda vrnimo se k podstavi pridevnika „limberski ali lemberski“ t. j. Limberk ali Lemberg. Zedler v svojem Universal-Lexikonu (XVII, 53) navaja več Lembergov z različnim postankom in pod različnimi kazali n. pr. Lemberg na Pomoranskem (siehe Lauenburg), Lemberg na Koroškem (s. Liebenberg), Lemberg v Šleziji (s. Löwenberg) in Lemberg (Lvov, Leopolis), ki ima baje svoje ime Львовгородъ (Löwenburg), po knezu Levu Daniloviču, kajti maloruski kralj Daniel je bil v XIII. ali XIV. stoletju dal sezidati ta grad za svojega sina Leva, kneza Gališkega. Naš Lemberg na Kranjskem pa ima kazalo: siehe Lilienberg.

Kaj le tiči za tem Lilien, in kaj je njega etymon? Die Liel, stvn. liola, srvn. liele pomeni po Schmellerju (I, 1469) vitičasto rastlinje, ki se ob opori samostalnega drevja in grmovja oprijemlje in spenja kvišku, kakor n. pr. hmelj, slak, popan, poponec, bršljan, zlasti če je to opletajoče se rastlinje lesnate sestavine n. pr. trs ali trta, loza, vinika, rozga, pred vsem pa vezelje ali srobot (die Waldrebe, clematis vitalba). Potemtakem je Lilienberg gora porastena z bršlinjem, viničjem in srobotjem — torej slovensko pravzaprav Srobotje, Srobotnik, Srobotnica. Krajev tega imena ni ravno tako

majhno število. Naj omenim samo nekatere n. pr. Lilienberg, nekdanj grad pri Velenju v Šaleški dolini (leta 1190 Lileginberch, l. 1266 Lilgenberch); Lileinperg zapadno od Sv. Petra pod Svetimi gorami; Lemberg pri Novi cerkvi, a drugi pri Šmarju pri Sladki gori; Limberg (Limberk) v občini Grebinj v Velikovškem okraju; — pa slovenska imena te kategorije: Srobotnik (občina Osilnica in obč. Vélike lašče); Srobotje pri vasi Žibrše (obč. Rovte v Logaškem okraju); Srobotnica pri Dolenjem zabukovju (obč. Trebelno v Mokronoškem okraju) in druga pri Visejcu v Žužemperški občini. Zapadno od Krima proti Borovnici imamo Véliki in Mali srobotnik, sosed jima je Lindah vrh. Soroden po pomenu je srbski Pavitnjak (Waldrebengebüsch, vitalbetum) in Lom (rus. ломоносъ?), lomača = loza (Rječnik VI, 143) (primeri „lomna Skrobutača“), „lomna Šumadija“ in „lomna Crna gora“, kjer je še vprašanje, ali njihov atribut res pomeni „brdovit, kamenit“ ali pa „z lomljem t. j. s srobotjem porasten“, kar tudi ni izključeno. Glej Pleteršnikov slovar (I, 529): lom = goščava in: lomljak (Buschwald). V Javorski občini na Poljanskem imamo vas Zakobiljek in Lom, ravno tam pa tudi Lovsko brdo, o katerem bi utegnil človek sumnjati, da je morda iz Lomsko brdo. — Iz besede „Liel“ (srobot) imamo v nemščini tudi zborna ime (collectivum) das *Lilach* (srobotje) napravljeno prav analogno kakor das Birkach (brezje), das Eichach (hrastje), das Erlach (tudi Gerlach iz Ge-erlach, jelšje), das Tannach (jelovje) i. t. d. Primerimo še sestavljenko „die Lilischweide“, clematis vitalba, Waldrebe (Grimm, VI. 1026.). —

Končno naj predstavim še tisto krajno ime, ki je vspešno ohranjeno i v nemščini i v slovenščini, ki nam torej utegne nekako dokazati, da je iz Lilienberg skrčeni Limberg prav isto kot slovenski Srobotnik ali Srobotje. To ime je Srobotje = Lillachberg. To vzporednico srečamo dvakrat v Gemeindelexikonu Štajerskem, eno Srobotje (nem. Lillachberg) imamo v občini Polička ves, drugo pa v občini Selnica na Muri, oboje v Mariborskem okraju.

Kakor smo Slovenci od nemških graščakov sprejeli ime Lilienberg, enako se pa tudi nahaja v listinah naše Srebotno. Ono pri Doberni l. 1460 v obliki Syrboten, ono pri Sevnici pa l. 1309 Syrobotten in l. 1448 Zerobaten. (Zahn, Ortsnamenbuch, 469.)

(Dalje prihodnjič.)



kako so šli meščani in meščanke
 plebejskega stanu v to novo cerkev.
 Med njimi sta zagledala strmé
 s Hermagorom zelotom roko v roki
 pagana Decija Avita . . . Čudo!
 In pospešila sta korake svoje
 in majala gredoč sta z glavama,
 premišljevala sta, ugibala,
 kaj pač pomeni danes omen ta.
 In segla še molčé sta si v roké
 in šla narazen, vsak po svoji poti . . .
 Vsak izmed njiju vidi pred seboj
 gredoč podobo isto in enako.
 Vsak njiju vidi zdaj nevesto svojo,
 ljubezen vidi, ki se mu laská
 na eni strani — a na strani drugi
 bodoči boj, ki straši in grozi.
 Ljubezen in nevesta je življenje,
 a boj krvavi s Huni je trpljenje,
 Kaj čaka ju? Življenje ali smrt?
 Bodočnosti je zastor še zastrt,
 usode temne zastor tajnoviti . . .
 Kateri bog bi mogel ga odkriti?
 Dovolj premišljevanja za obá,
 dovolj skrbi imata in gorjá . . .

L. Pintar.

O krajnih imenih.

III.

Schumi ima v II. zvezku Urkunden- und Regestenbuch dve listini, pri katerih se je po mojem mnenju v razlagi krajnega imena zmotil. Pod št. 3 (str. 2) se nam pripoveduje, da je koroški vojvoda Urh leta 1202 podaril Šentpavelskemu samostanu „XX mansus in Karniola in loco qui dicitur Sûz et in alio loco qui dicitur Pvhelern“. Pod št. 204 (str. 161) pa čitamo, da je 2. marca 1254 koroški vojvoda Bernard tistih dvajset kmetij, ki jih je bil njegov brat Urh podaril Šentpavelskemu samostanu, iznova oprostil vsakega

„Ljubljanski Zvon“ XXXII. 1912. 9.

35

vtikanja in vmešavanja od strani njegovih uradnikov v Ljubljani („nostri officarii in Leibaco“) izimši slučaje, ki zaslužijo smrtno kazen — „quod nec officarii nostri nec procuratores nec precones seu exactores alii cum ipsis bonis vel eorum cultoribus quicquam de cetero habeant ordinare, excepto quod si quis in ipsis residens mortis iudicium legitime promeruerit“. — Tistih dvajset kmetij ima listina označenih z besedami „viginti mansos, octo videlicet sitos in P^vhel iuxta fluvium Leybach et duodecim sitos iuxta ripam Schevze“. To krajno ime P^vhel oziroma P^vhelern tolmači Schumi zadaj v registru (str. 328) s tole opombo: „Büchel, Püchling am Laibachflusse wahrscheinlich Bukalice am Gradašicabache“. Precej čudno je to, da naj bi bil kraj, o katerem listina izrecno pravi, da je ob Ljubljani, pa kar naenkrat Bokalce (Strobelhof) ob Gradaščici in NB.: Bokalce so grad, ki ga pa bržčas takrat (v XIII. stoletju) še ni bilo, — ne pa kaka vas obstoječa iz osmih kmetij. Taka razlaga torej nikakor ne gre, da bi obveljala, in iskati v imenu Puehel sedanje Bokalce, se mi zdi ravno tako ponesrečeno početje, kakor če Valvasor (XI, 565) pri imenu te graščinice namiguje, da pomeni kranjska beseda „bokalce“ toliko kot vrček (Krüglein), kajti tujka iz italj. „boccale“ (vrč ali ročka) je pri nas moški „bokal“ in ker v slovenščini vsak deminutivum praviloma pridrži spol tistega imena, ki mu služi v podstavo, tedaj bi se tak deminutivum v našem slučaju moral glasiti le „bokalec“ ali „bokalček“; neutrum „bokalce“ bi pa dobili samo iz „bokalo“, kakor n. pr. iz krilo krilce (Röckchen), iz steblo stebelce (Hälmchen), iz ogledalo ogledalce (Spiegelchen) i. t. d. Dalje bi pa morali pomisliti, kje naj dobimo kako pojmovno zvezo med krajevnim imenom in malo posodico! — Tisto pa ima Valvasor prav, da je imel kraj ime Bokalce že prej, nego se je grad sezidal, kajti z zidavo gradu je v zvezi samo nemško ime Strobelhof t. j. Štrobljev ali Štrobeljnov gradič, imenovan po ustanovitelju in posestniku Štroblju ali Štrobeljnu; primeri Dominitschhof, Dominiče [sc. posestvo] Dominič' ali Dominičev dvorec, po ustanovitelju Petru Dominiču imenovan, pa Dragavanitschhof, Dragovanič' dvorec ali Dragovaničeva pristava; Grimschizhof, Grimšičev dvorec; Matscherolhof (Valv. XI, 363) hat seinen Namen seinem Erbauer zu danken; o gradiču Pungart med Metliko in Semičem, ki ima nemško ime Sternischenhof, tudi pravi Valvasor, da se imenuje tako „nach seinem Erbauer Herrn Sternischa“; pri imenu Ruprechtshof (Ruprč vrh) pa mislim, da se Valvasor (XI, 489) moti, ko pravi: „Den deutschen Namen hat das

Schloß von dem Crainerischen entlehnt, indem selbige Ortsgelegenheit, ehe noch das Schloß erbaut, Ruprezhe vèrch genennet worden“, kajti oboje je videti samostalno in popolnoma vzporedno izvedeno iz osebnega imena Ruprecht ali Rupert (hrod, slava + peraht, svetel) in sicer v nemščini sestava z genetivom (Hof des Ruprecht, Ruprehtov dvorec) v slovenščini pa determinacija s posesivnim pridevnikom, ki je napravljen s priponko „-j“, torej Rupert-j = Ruperč. —

Vrnimo se k Bokalcam nazaj;¹ narodu je zdaj, če se ne motim, to krajno ime samo množinsko, torej: od kod? iz Bokalc? kam? v Bokalce, kje? v Bokalcah, in velja povprečno za femininum; mogoče je tudi, da se slišijo poleg njih izjemno moške in srednje oblike Bokalci, Bokalcev ali Bokalca, v Bokalcih, kajti narod dandanes že čestokrat hudo meša, izgubivši dotičnega imena prvotni pomen in pravec. Ker nam ne dostaja listinskih oblik, smo torej precej v zadregi. Recimo, da je bok zaklonjeno mesto konec brda, položen obronek (reber, p o b o č j e) z brda v drago in dolino, nekako očelje dolgega brda, skratka pobrdje — recimo, da je bokati toliko kot bokasto pričeliti na kvišku ali jamasto zaokrožiti navzdol, vendar ne vemo prav, ali naj nastavimo za podlago tvorbo bokał, i, f. ali pa bokalo, a, n., in od teh pomanjševalne oblike bokałca, e, f, ali pa bokalce, a, n. — Pomen mislim, da je na vsak način le „na očelju Lutiškega brda t. j. na obronku konec Lutika ležeč kraj“. —

Schumijeva tolmačba, ki meri na Bokalce, nas je torej nekoliko zavedla na stranpótico; vrnimo se pa k oblikam krajnih imen, kakor jih podaja listina, zopet nazaj. Schevza (Suoz?) mislim, da je Schumi na navedenem mestu (stran 407) pravilno tolmačil s Schuizabach t. j. Šújica, Š[e]vica [ali poševica] pri Dóbrovi, in prav bližina ga je menda zapeljala, da je preskočil kar na sosednje Bokalce. Dočim Schumi včasih kraje ene podaritve v svojih razlagah rad preveč raztrese (glej Izvestja XVIII, 88 in XIX, 124), je v tem slučaju dveh krajev iste podaritve iskal preblizu skupaj, ker ni dovolj upošteval važnega dostavka „iuxta fluvium Leybach“. —

¹ Zgoraj sem rekel, da je ime Strobelhof v zvezi z ustanovitvijo gradu, da ga je dal sezidati neki Strobel. To moram nekoliko popraviti. Zahn (Styriaca II, 281) nam pripoveduje, da je Matija Strobl, deželni svetovalec Kranjski in poštar v Ljubljani, dosegel leta 1669 cesarsko milostno dovoljenje, da sme svoje posestvo „Bokalce“ prekrstiti in preimenoiti v „Strobelhof“. Kdo je bil ustanovitelj in zgraditelj grada „Bokalce“, potemtakem še ne vemo. —

Ime samo že pa tudi dovolj jasno pove, da se nam ni treba spotekniti ob Bokačce, vsaj imamo vendar vse polno krajev z imenom „büchel“ in iz teh imen je lahko posneti, da je to „hrib“ ali „gorica“ n. pr. Steinbüchel Kamna gorica, Büchel Gorica (v Poljanski občini Novomeškega okraja), Piautzbüchel Pijava gorica, Scheinbüchel Sinja gorica, Büchel Hrib (oz. Gorica pri Koprivniku) Laubbüchel Deleči hrib (D. vrh), Roßbüchel Konjski hrib, Ameisbichl Svamene gorice v občini Pokerče Celovškega okraja in Angersbichl v občini Žihpoljski v Celovškem okraju se imenuje v koroški slovenščini Garhorica t. j. menda [An]gargorica(??) i. t. d. Ko se pa enkrat tega zavedamo, da je „büchel“ = gorica, treba nam je samo poiskati ob Ljubljani naselbino z imenom gorica ali gorice. Kmalu jih najdemo, namreč Notranje gorice, ki jim pa danes po nemško ne pravijo več Büchel, ampak Innergoritz; te Notranje gorice so na levem bregu Ljubljane nasproti od Podpeči in Koslarjevega posestva. — Poleg Büchel imamo v prvi listini še Pvhelern in to je množinski lokal oziroma dativ stanovniškega imena „Büch[e]ler“ t. j. nastanjenec na „piheljnu“ = na gorici, na hribu torej: goričan, goričnik, hribar, hribljan, brdar, brejc (bric) i. t. d. Stanovniško ime kot nadomestilo prvotnega krajnega imena imamo v nemščini, dočim se je v slovenščini ohranilo še prvotno krajno ime, prav tako kakor n. pr. Pichlern Gorice v občini Trdnja vas v Celovškem okraju; Höflern (Dvorjani), a v slovenščini je krajno ime Dvorska vas; Obrern (Gorenjci), a v slovenščini Gorenja vas; Untertöllern (Spodnjedoljani), a v slovenščini Spodnje dole; Unterfischern (Spodnji ribiči) a v slovenščini Ribnica. Vselej seveda „Büchel“ v slovenskem krajnem imenu ni posebej označen z „gorica“ ali „hrib“, ker si pomagamo tudi s posebnimi sufiksi n. pr. Kamna gorica = Kamnica, Kamni vrh = Kamnik. Mi si prihranimo osnovnico „gozd, vrh, hrib“, pa napravimo iz determinativne polovice krajnega imena nov samostalnik, ter pravimo n. pr. namesto hrastov gozd kar na prosto hrastnik. Enako nam služijo krajna imena Bizovik, Gabrik, Cerovec, Drenovec, Javornik, Jelnik, Jelševnik, Leskovec, Svibnik (Hartriegelgehölz) — in Feichtbüchel pri Črmošnjicah nam ni smrekov hrib, ampak kar skratka Smrečnik — in Rotenbüchel v Brdskem okraju kar skratka Črnelo (črmnel rot) namesto Črnelo brdo. Primeri še Črni vrh; Bela peč, Sinja gorica, Zeleni breg, Rudeči kal, Črni potok, Zelena jama — z determinacijo po barvi.

(Dalje prihodnjič.)